

Care Santos

DIAMANT BLAU

CARE SANTOS
DIAMANT BLAU

COL·LECCIÓ CLÀSSICA
PRIMERA EDICIÓ: OCTUBRE DEL 2015
© CARE SANTOS TORRES, 2015
© COLUMNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.
AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA
ISBN: 978-84-664-2003-7
DIPÒSIT LEGAL: B.22.825-2015
FOTOCOMPOSICIÓ: VÍCTOR IGUAL, S.L.
CARRER ARAGÓ, 390 - 08013 BARCELONA
IMPRÈS A: ROMANYÀ VALLS

www.columnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats

13 d'agost de 1927

De tan buida, fosca i plena de ciris, la sala sembla una església. Del que va ser, només en queda el rellotge a la paret, de fusta fosca i pèndol daurat, marcant l'hora equivocada, com sempre. Aviat s'aturarà, perquè l'única mà que li donava corda ha deixat de fer-ho.

La Teresa ha travessat tota la ciutat tan de pressa com l'hi permet el seu embaràs de vuit mesos. Ha sabut la notícia per una veïna xerraire —«Ton pare s'està morint, nena»— i se li ha glaçat el cor. Ja s'ho temia, algun instint secret l'havia avisat, no sap com. Avui no ha dormit bé. Tothom es pensa que és la criatura, que ja no la deixa estar al llit. Ella sap, però, que l'empaiten les presses de la mort, no les de la vida.

El cor li batega com un tambor quan truca a la porta. Surt a obrir la seva germana petita. La mirada espantada és com un mur que li barra el pas.

—Deixa'm passar, Dolors —li ordena, amb una veu i un posat tan fermes que és difícil oposar-s'hi.

La germana petita vacilla, quequeja de por:

—Ja... ja ho sap la ma... mare, que venies?

—Digues-l'hi tu, si vols.

—No és a casa.

—Doncs raó de més perquè em deixis passar, nena —i com que la noia no es belluga, la Teresa alça la veu—: Fes el que et dic!

La Dolors no sap què fer. La Teresa no s'espera que es decideixi. Empeny la seva germana, travessa el petit rebedor i recorre el passadís fins a la sala. És una dona de 26 anys, decidida, que sap què fa. Tot el contrari de la seva germana petita, que n'acaba de fer 18.

No havia tornat des que va fugir, ara fa gairebé tres anys. Tres anys que semblen una eternitat. L'espanta l'olor clerical de la casa, però molt més l'absència absoluta de vida. Aquí no queda res. Només un llit, al mig de la sala, enganxat als finestrals, que tenen els porticons tancats. Tot està en penombra. Fa molta calor. Al pati només hi ha silenci.

A la sala hi troba, a més de la Dolors, la seva germana Maria i el seu germà Josep, en Pepito. En Josep du l'uniforme de xofer de la pastisseria Font, i la formalitat escau al moment. Tots s'estan drets, perquè no hi ha cadires, només el llit on Florià Pujolà respira feixugament.

—I els mobles? —pregunta la germana gran.

—Ens ho han embargat tot —explica la Maria.

—Embargat? —repeteix, sense creure-s'ho.

—Per pagar deutes —explica el germà.

—Quan ha estat?

—Ahir al matí. Amb prou feines vam aconseguir que deixessin el llit.

El seu pare té els ulls tancats i les mans ermes. És un home encara jove, prim, de front ample i mirada serena, però està consumit per un mal que ningú no sap quin és.

La Teresa s'hi acosta, li prem la mà, murmura una sola paraula a cau d'orella:

—Pare...

En Florià Pujolà entreobre una mica els ulls. Les parpelles li pesen molt. En veure la filla, la seva cara es transforma. De resignació final a última alegria.

—Teresa... que bé que hakis vingut. Que maca que estàs!

La Teresa passa un palmell fred pel front roent del seu pare. L'hi besa, mentre li estreny la mà. En Florià mira el ventre inflat de la seva filla.

—No el veuré néixer.

La Teresa no diu res. Prova de somriure però no pot. Dissimula les llàgrimes mirant les parets buides.

—Tot això està molt diferent de quan te'n vas anar.

—Sí.

—El piano no es volia moure. Van caler deu homes!
—En Florià fa una ganyota trista, assenyalant l'empremta que l'instrument ha dibuixat a la paret, com un fantasma—. Només han deixat el rellotge. Els feia por. Diuen que està encantat, els ximpls —fa una pausa, per recuperar forces—. Ara tot s'ha perdut.

—No es cansi, pare. Tot tornarà.

—Jo no. Jo no tornaré. Estic molt cansat.

En el silenci, el rellotge marca un tic-tac tan pesarós com la respiració del tintorer.

—Si tu haguessis estat un noi, Teresa... —una altra pausa, per deixar passar la hipòtesi, per somiar-la uns segons i de seguida deixar-la córrer—. Estàs més guapa que mai, criatura!

Els colors virolats del vestit d'estiu de la Teresa són una cosa que en aquesta escena no lliga.

—Té gana? Vol que li porti un got de llet?

—No vull res... —murmura ell, i els records li fan obrir els ulls—. Te'n recordes de la Tomasa? Quina sort va tenir de no veure-ho tot desfet...

—No es cansi, pare. Tanqui una mica els ulls.

En Florià Pujolà obeeix la seva filla. En la penombra li sembla sentir les olors de la cuina de la Tomasa, la remor de cassoles i plats. I també el refilar dels ocells, lluny, però clar. El seu diamant blau, tan enlluernador, tan estrany, al bell mig de la memòria. Quantes hores de la seva vida va passar mirant-lo!

Ara s'adona el tintorer que la seva vida ha estat, sobretot, blava. I se n'alegra, del descobriment. El fa somriure. L'últim instant de placidesa també és blau. Blau clar i transparent com les seves pupil·les. Les que té al davant, les seves, les del seu pare, les de tants avantpassats que venien de lluny. Una herència familiar transformada ara en la mirada ombriva de la Teresa.

—Per què està tan fosc, aquí? Quina tristor! —la Teresa s'aixeca, obre els porticons de les finestres d'una revolada.

Tremolen les flames dels ciris escampats per l'habitació.

El gabial del mig del pati, el caprici d'en Florià durant tots aquests anys, on van viure desenes d'ocells, ara és gairebé buit. A dins només queda un sol exemplar. El diamant blau.

—I els ocells? —pregunta la germana gran.

Contesta la Maria:

—El pare els va deixar anar. Va obrir la porta i es va quedar mirant com marxaven volant.

—Va ser l'última cosa que va fer abans de ficar-se al llit —afegeix la Dolors, que sembla molt afectada.

La Teresa s'acosta a la gàbia. S'adona que la porta és

oberta. És com si en sentir-la el diamant blau comencés a moure's. Emet una piulada aguda i breu, com si gemen-gués. Es pregunta per què no ha volat, com els altres.

—T'has estimat més quedar-te amb el pare, bufó? Tu també l'estimes, oi?

Tanca la porta del gabial i torna a entrar a la sala. Decideix que és millor ajustar els porticons.

En aquest moment, el rellotge de paret comença a sonar de cop. Són tocs molt seguits, que no tenen res a veure amb les hores, llargs, forts, greus. Tothom sap què volen dir. Les germanes petites s'espanten, ofeguen crits, es duen les mans a la boca i al pit.

—Vaig a buscar la mare —diu la petita—, és a Santa Maria, resant.

«Com sempre», pensa la Teresa. I demana un llençol per amortallar el seu pare.

—No li diguis que la Teresa ha vingut —fa la mitjana.

—Digueu-l'hi —replica Teresa—. La mare ja no em fa por. I apagueu totes aquestes espelmes, per l'amor de Déu!

Quan el rellotge calla, la Teresa demana a en Josep que cridi el metge. Consola les germanes petites, que ploren abraçades. S'acomiada per sempre d'aquest lloc erm. Abans de marxar, despenja el rellotge de la paret i se l'emporta. Ningú no es queixa. Només senten alleujament.

Així que això és tot. El tintorer Florià Pujolà Planas, de 48 anys, un home sense sort, fill del també tintorer Silvestre Pujolà i de Maria Rosa Planas, casat en mala hora amb Margarida Gomis Picornell, que li va donar cinc fills, dos nois i tres noies, dels quals van sobreviure quatre, tots aquí presents, ha mort després de viure massa trist i massa de pressa, a les catorze hores i trenta minuts

d'avui, dia 13 d'agost de 1927, a conseqüència d'algun mal que farà murmurar i especular la família durant moltes dècades.

En el paper oficial, el metge hi escriu «Tuberculosi pulmonar», però només perquè alguna cosa hi havia de posar.

A l'altre extrem d'aquesta història, en un lloc i un temps que tothom ha oblidat, hi ha una dona encara jove encesa de ràbia i de dolor. Al fons hi ha el mas, dret en mig de les terres de mala petja, superb, impassible. A sobre hi ha el cel, els núvols, i més enllà hi deu haver Déu, però Déu bada massa sovint i és millor no comptar-hi. La dona s'ha aturat sobre la pedra del pati —el sol que s'esmuny allargassa les ombres—, mirant com s'allunya a cavall un Pujolar. Prem els punys. La veu li tremola quan escup, amb tanta ràbia com no s'ha vist mai per aquí:

—Preuada sang de santa Sabina, et demano el favor de la revenja. Maleeix l'estirp d'aquest home que s'allunya. Fes que tots els seus fills i néts i besnéts i rebesnéts morin joves, per mal o per guerra, encara en edat d'escampar la seva llavor. Fes que la llavor no agafi, i que sigui així fins que se'n perdi l'estirp, fins que del seu cognom no en quedi memòria sobre la faç de la Terra. T'ho demano en nom de la veritat i la justícia i de tots aquells que van ser enganyats i traïts. Per correspon-

dre't, cada mitjanit vessaré sal al portal del meu enemic i cada diumenge t'encendré una espelma després de missa d'onze. Juro ser fidel a aquestes prometences fins al meu últim dia, per Déu, els àngels del cel i tot allò sagrat, amén.